

המעבר לגן העירוני-היבטים התפתחותיים ורגשיים

בחיי הילד וההורה.

כפיר נוי, פסיכולוג חינוכי והתפתחותי מומחה, מנהל יחידת גנים שפ"ח רמת גן

הורים יקרים,

הכניסה לגן עירוני, טרום-טרום חובה סביב גיל 3 הינה מרגשת, צופנת בתוכה חששות רבים ומעלה שאלות והתלבטויות. לקראת שלב משמעותי זה ברצוננו ללוות אתכם, להעשיר את הידע, ולאפשר הכנה רגשית לילדכם ולכם.

ראשית נבחן מה כולל השינוי ומעבר ממסגרת גן פרטי/מעון למסגרת גן עירוני?

- **שינוי פיזי :** מעבר ממסגרת קטנה יחסית למסגרת גדולה יותר. גן עירוני מכיל גננת, סייעת ולעיתים סייעת נוספת לתגבור וכן עד 35 ילדים.
- **שינוי ברמת הדרישות :** בגן עירוני יש דגש על בחירת רצונותיו ונטיותיו הטבעיות של הילד אך במקביל קיים סדר יום ברור ומובנה הכולל את זמן ההגעה לגן, מפגשים במליאה, ארוחת בוקר, חוגים, קבוצות עבודה ועוד. יש ציפייה המותאמת לשלב ההתפתחותי כי ילדים והורים ישתלבו בסדר היום ובתוכנית הלימודים המותאמת.
- **שינוי ברמת העצמאות הנדרשת מהילד :** בגן עירוני יש דגש לפיתוח וביסוס האוטונומיה. הילדים יתנסו בפעילות בכוחות עצמם ותהיה הפחתה הדרגתית של תיווך של מבוגר. כאשר בתקופה הראשונה של השנה ניתנת עזרה רבה לילדים לביסוס מיומנויות עצמאות אלה.
- **קיים מעקב אחר התפתחות ולמידת הילדים :** הכניסה לגן טומנת בחובה כניסה לתוך מסגרת הכוללת שייכות למחלקת גני ילדים באגף החינוך ברמת-גן וכן של משרד החינוך. כניסה זו מפגישה עם "שותפים לדרך". לכל גן יש מפקחת, יועצת פדגוגית ללינוי אקלים והפעילות החינוכית בגן וכן פסיכולוג מטעם השירות הפסיכולוגי החינוכי שמלווה את הגננת ביעוץ וחשיבה מערכתית, על ההיבטים החברתיים, רגשיים והתפתחותיים של הילדים. כמו כן הוא מסייע באיתור ילדים עם קשיי התפתחות ולמידה, ובהדרכת הורים.

מסגרת הגן העירוני מותאמת לשינויים ההתפתחותיים של הילדים בגיל 3. הילדים גדלים ומתחזקים הן מבחינה פיזית-מוטורית וכן משתכללים מבחינת המיומנות הקוגניטיבית, הרגשיות והחברתיות. שינויים אלו מאפשרים למרבית הילדים להתמודד בהצלחה עם המעבר לגן העירוני. להורה יש מקום חשוב בהבנה של דרישות המערכת לקראתה הוא צועד ובתמיכה ובעזרה לילדו בכדי להקל על השינוי ועל ההסתגלות למסגרת החדשה.

כיצד ההורים יכולים לעזור בתהליך המעבר וההסתגלות למסגרת הגן העירוני ??

תהליך ההסתגלות הראשונית והפרידה בבקרים:

□

ההסתגלות תלויה בשני מרכיבים עיקריים- טמפרמנט הילד והתחושות שמסדר ההורה: הורה אשר על אף החששות וההתרגשות בוטח במסגרת גן וביכולות הילד, ישדר זאת לילדו ויאפשר הסתגלות קלה יותר. **בדרך כלל הקושי בפרידה הוא של ההורה ולא של הילד** הקביעות והשגרה בפרידה מקלות מאוד על התהליך. בנוסף, לטמפרמנט של הילד יש משמעות במעבר למסגרת גן עירוני. יש ילדים אשר מסתגלים בקלות לשינויים לעומת אחרים שזקוקים לזמן רב יותר "לבדיקת השטח" והיכרות עם הסביבה עוד בטרם ייהנו ויפעלו בסביבה החדשה -על ההורה להבין, לקבל, לא להלחץ וללחוץ. כמו שלא כולם למדו ללכת באותו מועד כך הכניסה לגן תהיה שונה מילד לילד. חשוב לזכור כי בדרך כלל להסתגלות איטית למסגרת גן עירוני אין השפעה שלילית על המשך תהליכי ההשתלבות והלמידה במסגרת הגן.

□ **חיזוק מיומנויות מוטוריות והרגלי משחק :**

ילדים במסגרת הגן מפתחים פעילויות מוטוריות לצורך משחק במתקני החצר, משחק עם חבר, ביטחון במרחב הגן, בנוסף תרגול של תנועות מוטוריות עדינות הינן בסיס ללמידה ומשחק מול שולחן והתנסות בחומרי יצירה שונים אשר להם הילדים נחשפים במסגרת הגן.

הצעת היא לצאת לגינות השעשועים, לתרגל טיפוס, קפיצה, ריצה וכן פעילות רבה במסגרת הבית של מיומנות מוטוריקה עדינה, צביעה בטושים, צבעי גועש, התחלת תרגול גזירה וכדומה. חשוב שהפעילות תהיה חווייתית, ללא לחץ ומותאמת לתפקוד ולגיל הילד.

□ **חיזוק מיומנויות קוגניטיביות:**

השפה הינה כלי משמעותי ביותר לתקשורת וללמידה בקרב הילדים. יש מקום רב להורים להעשיר את השפה של ילדיהם, לשיים מילים ופעולות שעושים באופן נכון במהלך היום.

חשוב לזכור שבגיל זה ההורים מהווים דגם לשפה ולתקשורת והילדים מחקים אותם. שימוש בשפה, תוך אוצר מילים מגוון, פניה מותאמת, מסר מילולי מאורגן, קצב דיבור איטי ומותאם לילד, ושימוש בחוויות מצטברות (לא צריך לנסוע לאיטליה בכדי להסביר על מטוס, אפשר לנצל את ההזדמנות שמטוס חג מעלינו בעת הליכה ברחוב).

□ **חיזוק הרגלים ועמידה בכללים :**

זה הזמן לחזק את הכללים וההרגלים של הילד במסגרת הבית. יש לפתח מערכת כללים ברורה ועקבית. ילד שחושב שמרבית תשומת הלב צריכה להיות עליו, חש "מרכז הבמה" דבר המקשה מאוד על השתלבות בחברת ילדים במסגרת הגן, על קבלת חוקי הגן והסמכות של הגננת והסייעת.

□ **עצמאות יום יומית – פינוק מול השתתפות פעילה?**

הורים רבים מתבלבלים בהגדרה של המושג "פינוק" וחושבים שפינוק הוא תשומת לב או אהבה. פינוק הוא כל דבר שהילד יכול לעשות בכוחות עצמו אבל עושים במקומו כאשר אנו מפנקים ילד איננו תובעים ממנו להתמודד עם קשיים, להתאמץ. אנו מונעים ממנו התנסויות מתסכלות, מובילים אותו לתלותיות, אי יכולת להתמודד עם קושי. ילדים בגן טרום-טרום חובה נדרשים לנסות גם שקצת קשה, לוותר לחבר, לפעול ללא תיווך מבוגר תמידי. אם תצליחו לעזור לילדים בתקופה לפני הגן להתנסות בפעילויות יום יומיות שונות זה יקל על המעבר לגן ויפתח אצל הילד אמונה ביכולותיו ויקדמו את ההשתתפות הפעילה של הילד בגן.

□ **חשיפה חברתית:**

חשובה החשיפה למגוון רחב של ילדים בעל מאפיינים שונים, טמפרמנט שונה. ככל שניצור יותר אינטראקציות והזדמנויות חברתיות כך הילדים "יתרגלו" סיטואציות של שיתוף, משחק, "ויכוח", פתרון בעיות ויכולו את המיומנויות החברתיות ובמקביל ישפרו את היכולות הרגשיות אותם הזכרנו של דחיית סיפוקים, עמידה בתסכול (ילד אחר קיבל את תפקיד "הרופא" שרצינו במשחק).

ובנימת סיום, כפסיכולוג התפתחותי וחינוכי חשוב להזכיר כי לעיתים לילדים עלולים להיות קשיים באחד מתחומי ההתפתחות או מבחינה פיזית (ראייה/שמיעה וכדומה) אשר מקשים עליהם לעמוד במשימות תואמות גיל הן מבחינה מוטורית, שפתית ורגשית –חברתית ועלולים להקשות על ההסתגלות למסגרת הגן העירונית. חשוב להיות עם "יד על הדופק" וכאשר מאתרים קושי ל"רוץ" להתייעץ עם אנשי מקצוע מוסמכים ולטפל באופן מידי בכדי לצמצם פערים התפתחותיים ולהביא את הילדים לכדי מיצוי פוטנציאל אפשרי. בגיל הרך ניתן עדיין לעשות שינויים רבים אשר ישפיעו על עתיד הילד במעגלי החיים השונים.

בברכת הצלחה והסתגלות מהירה וטובה !